

Redogörelse för beslut och regelverk

Vad har hänt från KF-beslutet i sep 2016 fram till senaste kommunala beslutet i feb 2021?

Jo, kommunen beslöt i maj 2017 att man kan ge **bidrag** till lantmäteriförrättningar med max 1 300 kr/fastighet, men bara för fastigheter med permanentboende ej för fritidshus, vilket är ett klart brott mot likställighetsprincipen. Beslutet överklagades och undanröjdes i Kammarrätten. Se mera nedan om nytt beslut 2021 om bidrag.

I dec 2017 beslöt Kommunen att ansöka om lantmäteriförrättning för bildande av gemensamhetsanläggning och samfällighetsföreningar för områden där kommunen idag bidrar till skötsel av enskild väg. Att man gör så trots att man tidigare sagt att kommunen inte skulle söka för alla byar, säger man beror på att man hört att det finns byar som vill ha hjälp med ansökan. Dock skriver man samtidigt i beslutet att "Om någon by inte vill genomföra en förrättning går det att tacka nej innan förrättningen påbörjas."

Kommunen har också 2017 beslutat att **Avtal** ska tecknas mellan respektive **väghållningsorganisation** och Leksands kommun om vi vill ha kommunal skötsel av våra vägar. Där framgår inte att vi dessutom ska lämna en massa uppgifter till kommunen varje år och dessutom årligen göra en ansökan om att få den skötsel som vi kan skriva avtal om, mer härom nedan.

Vad är då **väghållningsorganisation**?

I ett yttranden till Förvaltningsrätten (FR) i aug och dec 2017 skriver Kommunen "Med väghållningsorganisation avses **inte gemensamhetsanläggning och någon lantmäteriförrättning är således inte nödvändig** för upprättandet Syftet är själva avtalet samt avtalsinnehållet ..."

I juni 2019 beslutar KF i **Regler för kommunalt stöd till enskilda vägar**, tvärtemot vad man skrivit i yttrande till FR i Falun: "Med väghållningsorganisation avses **gemensamhetsanläggning för väg som förvaltas av samfällighetsförening (SFF)**. Vid synnerliga skäl kan annan organisationsform godtas." Det är en minst sagt anmärkningsvärd kovändning, som inte inger förtroende för Kommunens agerande, med tanke på vad man sagt till FR i Falun och i Magasin Leksand!

Värt att notera är att en fjärdedel av vägföreningarna som är medlemmar i riksförbundet Enskilda vägar (REV) är inte lantmäteribildade samfällighetsföreningar utan vanliga ideella föreningar, se bif.

Förutom den inledande bestämmelsen om SFF som i princip enda möjliga avtalspart så finns:

Regler om vägstandard och vägskötsel

1.1 Vägstandard

I 6 st punkter beskrivs den standard vägarna ska ha för att kommunen ska fortsätta med sin del av väghållningen:

1. Vägkropp med god bärighet för åretruntbruk och vägens dimensionerande trafik.
2. Slitlager, grus- eller asfaltbeläggning med god funktion anpassad till vägens bärighet och dimensionerande trafik.

3. God dränering och avvattning av vägkroppen. Diken och trummor ska vara anpassade efter vägens behov (vägtrumma genom väg minst 300 mm, sidotrumma minst 200 mm).
4. Körbanan ska ha en bredd som medger god framkomlighet och i hela sin sträckning medge rationell skötsel.
5. Godtagbar vändplan eller annan vändningsmöjlighet (väghållnings-, räddnings-, renhållningsfordon etc. ska kunna vända) inom vägområdet.
6. Vid behov mötesplats eller annan likvärdig möjlighet till möte mellan fordon.

Utifrån dessa beskrivningar som inte är direkt mätbara är det svårt att avgöra om våra vägar uppfyller kraven. Det handlar mycket om "god". Frågan är vem som skall tolka vad beskrivningarna betyder i praktiken? Kan leda till godtyckliga bedömningar!

1.2 Övriga förutsättningar

Bl a finns bestämmelse om att snö ska kunna läggas utanför vägområdet! Hur ska vi kunna bestämma om det, om det skulle innebära intrång på enskild fastighet? Det kan vi inte!

1.3 Besiktning

"Innan väg beviljas kommunalt stöd ska väg besiktigas och godkännas av kommunen. Väg som inte klarar besiktning ska ges möjlighet att rätta till bristerna inom en rimlig tid". Mot bakgrund av att kommunen är medveten om att den haft fulla ansvaret för både drift och underhåll/upprustning av vägarna sedan 1973, är detta ett osnyggt försök att vältra över sin underhållsskuld (*, se sist) på oss! Detta kan vi aldrig acceptera oavsett om vi sluter avtal eller inte om kommunal skötsel!

2 Verksamhetsområde

"Enskilda vägar vilka omfattas av kommunen beslutat verksamhetsområde kan erhålla kommunal skötsel eller ekonomiskt bidrag. Övriga enskilda vägar kan erhålla ekonomiskt bidrag. Karta över verksamhetsområde redovisas i bilaga 1." Av kartan i bilaga 1 framgår att ett stort antal byar inte kan få kommunal skötsel. Detta beslut har överklagats som stridande mot likställighetsprincipen. Ingen dom ännu.

2.1 Vägtyper

Beroende på vägens funktion delade kommunen in vägarna i olika kategorier. Det var meningen att massor av vägar i byarna inte skulle få sommarskötsel enligt ett beslut i KF i juni 2019. I Ullvi skulle endast **en** väg få sommarskötsel. Detta beslut har dessbättre ändrats genom KF-beslut i feb 2020 så att alla byvägar nu likställs. Detta efter att vi från Kommunbygderådet framfört invändningar.

3.1 Kommunal skötsel

Kommunens åtagande innebär;

- ✓ **för barmarksskötsel grusväg;** hyvling eller sladdning och dammbindning 1 – 2 gånger per år. Skötsel och utbyte av vägtrummor under väg ≤ 400 mm (ej sidotrummor). Dikesslätter 1 gång per år under hösten.
- ✓ **för barmarksskötsel belagd väg;** Skötsel och utbyte av vägtrummor under väg ≤ 400 mm (ej sidotrummor) och mindre tillfälligt uppkomna vägsador (tex potthål). Dikesslätter 1 gång per år under hösten.

Här saknas två viktiga delar, nämligen **grusning** och **dikesrensning (grävningdelen)**!. Byar med grusvägar kommer att få bära kostnaden även för grusning och alla får bekosta grävning för underhåll av dikenas funktion. Att man minskar trumdiametern på de trummor som

kommunen ska ansvara för från 500 mm till 400 mm, är en detalj, men är värd att notera som exempel på att kommunens utfästelser blir mindre och mindre värda.

3.1.1 Övriga förutsättningar

Övriga förutsättningar för kommunens skötsel är att:

- ✓ prioriteringar och skötselnivå bestäms i kommunens verksamhetsplan
- ✓ för området ordinarie driftsfordon ska kunna användas
- ✓ det finns entreprenörer i tillräcklig omfattning

Dessa förutsättningar råder Kommunen över och innebär att Kommunen kan välja var, när och hur man ska sköta vägarna..

4 Lämna årliga uppgifter till kommunen

Väghållningsorganisation som beviljats kommunalt stöd (skötsel eller ekonomiskt bidrag) ska årligen (senast 31 maj) till kommunen lämna

- ✓ årsmötesprotokoll
- ✓ ekonomisk redovisning
- ✓ firmatecknare, kontaktperson med aktuella kontaktuppgifter
- ✓ förändrade förutsättningar (antal fast boende, vägstandard, väglängd etc) som ligger till grund för det kommunala stödet
- ✓ redovisning av statligt driftbidrag (per vägnummer och vägdel) om det ges för väg eller del av väg som har kommunalt stöd.

5 Ansökan om kommunalt stöd

Väghållningsorganisation som önskar erhålla kommunalt stöd (skötsel eller ekonomiskt bidrag) för enskilda vägar ansöker om det hos Leksands kommun. Ansökan om kommunalt stöd ska vara kommunen tillhanda senast 31 oktober (för möjlighet till stöd under innevarande år).

Från början sades att byarna skulle erbjudas kommunal skötsel av byvägarna under förutsättning att man skriver **Avtal** med Kommunen. Ovanstående om årlig **rapportering** och **ansökan** till kommunen innebär något helt annat och betydligt mer byråkratiskt och arbetskrävande för både byarna och Kommunen än att skriva på ett avtal, som löper över flera år! Varför man ställer man krav på ekonomisk redovisning förstår vi inte? Allt detta är pålagor utöver de som kommer med bildande av, bemanning av och förvaltande av vägförening. Avtalet ska ju innehålla den reglering av bl a ansvar, rättigheter och skyldigheter som gäller mellan parterna. Det är troligen större risk att kommunen om några år avslutar sitt åtagande med åberopande av bristande medel än att vi inte skulle uppfylla vår del av Avtalet.

Avtalen

Avtalsvillkoren är enligt uppgift från kommunalrådet inte förhandlingsbara. Avtalen ska ses som ett erbjudande från Kommunen som kan antingen antas eller förkastas. Ändå betecknas det som ett Avtal

Ansvar

I avtalet skriver kommunen att "ansvaret regleras enligt Anläggningslagen vilket innebär att ansvaret för de enskilda vägarna ligger hos samfällighetsföreningen".

"Kommunen ansvarar för skötsel i enlighet med Regler för kommunalt stöd till enskilda vägar", vilket ju är ett högst begränsat ansvar som är beroende på en rad faktorer som bara kommunen råder över, enligt vad som ovan sagts under 3.1.1 Övriga förutsättningar.

Av KF-beslut 2016, Regelverket och Avtalet framgår att det kommer att föreligga ett delat ansvar för väghållningen som kan leda dels till tvister om väghållningen (t ex beror ett "potthål" på underliggande brister eller på brister i kommunens skötsel?), dels att det är oklart vilket ansvar kommunen tänker ta för skador; t ex om en bil skadas för att den kört ner i ett "potthål".

Krav för att erhålla kommunalt stöd

Här repeteras att de enskilda vägarna ska uppfylla kraven enligt Regelverket, se ovan under 1.1 Vägstandard. De krav som vi konstaterade att de inte är mätbara,

Utförande

"Skötseln utförs fackmannamässigt enligt kommunens bedömning ... " Detta innebär ju att det är Kommunen som ensidigt avgör om arbetet är fackmannamässigt utfört! Vi kan inte ha några synpunkter på arbetets utförande, i alla fall inte några som kommunen behöver ta hänsyn till.

"Vid utförandet av Arbetet disponerar kommunen föreningens vägrätt till vägområde samt det intrång på fastighet som vägunderhållsarbetet kräver. Någon ersättning för denna rätt ska ej utgå" Detta gäller bl a de fall som avses ovan under 1.2 om avläggning av snö på annans mark. Något sådant medgivande kan naturligtvis inte vägföreningen ge! Det kan bara fastighetsägaren själv tillåta.

Bortsett från vad som sägs ovan under 1.3 Besiktning: "Innan väg beviljas kommunalt stöd ska väg besiktigas och godkännas av kommunen" sägs inget om löpande besiktning. Det kombinerat med vad som sägs i Avtalet under Utförande: "Skötseln utförs fackmannamässigt enligt kommunens bedömning ... " innebär att vi inte kan ifrågasätta kommunens skötsel. Till det kan man också lägga alla friskrivningar kommunen gör i Regelverket om att prioriteringar och skötselnivå bestäms i kommunens verksamhetsplan (dvs får Gata/Park mindre i sin budget får vi mindre skötsel), att för området ordinarie driftsfordon ska kunna användas (dvs konkret, om Helldéns traktor går sönder får vi ingen plogning) och att det finns entreprenörer i tillräcklig omfattning (dvs i den mån kommunen inte lyckas intressera tillräckligt många entreprenörer så blir det ingen skötsel). Som vi ovan konstaterade; Kommunen kan välja var, när och hur man ska sköta vägarna även om vi slutit avtal om kommunal skötsel..

Beslutet i KF i feb 2021 om bidrag till förrättningar, 10 kr/m väg.

Det innebär att bidraget halverats från 6,5 milj till **3,4 milj** medan de sammanlagda beräknade kostnaderna för berörda 7 850 fastigheter i kommunen dubblerats från ca 19,6 miljoner (2017) till ca 35-40 miljoner (2020) vilket gör att bidragsramen minskat från 33 % till 8 % av lantmäterikostnaderna.

För Ullvi med ca 100 fastigheter och ca 2,8 km väg, betyder det **28 000 kr** i bidrag (=2 800 m x 10 kr) istället för **78 000 kr** (=1 300 kr (= max bidrag enligt KS beslut maj 2017) x 60 permanent-fastigheter). Detta innebär uttryckt i % ca 20 % enligt 2017 års beslut mot ca 7 % enligt beslutet i feb 2021.

Vad vinner vi med en förrättning?

Efter det att Lantmäteriet bildat GA och SFF är arbetet detsamma. Föreningen, oavsett hur den bildats ska bestämma vad som ska göras med vägarna, beräkna drifts- och upprustningskostnader och göra en kortids- resp långtidsbudget, fördela avgifterna på

fastigheterna, bokföra avgifterna när de kommer in och påminna de som inte betalat. Detta måste vi göra oavsett om vi har en SFF eller annan förening. Arbetet med att lista berörda fastigheter har vi redan gjort själva i gruppen. Den enda skillnaden är att en SFF kan, om den vill och uppfyllt alla formella krav om debiteringslängd, gå direkt till Kfm för indrivning av obetald avgift istället för via domstol. Vi frågar oss hur ofta kommer det att bli aktuellt? Denna "gräddfil" har ifrågasatts och föreslås av en statlig utredning att den ska upphöra.

Vi har svårt att se vad vi vinner med en förrättning.

Vad vinner vi med att inte ha en förrättning?

Om vi inte låter bilda GA/SFF har vi först och främst inte "kastat bort" ca ½ miljon kr i förrättningskostnader som vi istället kan använda för upprustning av våra vägar! Om vi inte ansöker om kommunal skötsel (eller inte får teckna avtal) slipper vi en massa byråkrati i form av uppgiftslämnande och ansökningar varje år. Vi kan också fritt välja vilken vägstandard vi vill ha och vilka som ska ploga snö, sanda vid behov och slå dikeskanterna. Den kommunala skötseln kanske inte blir så långvarig heller. Vi vet ju inte vad som händer om 4-5 år. Då kan kommunen säga upp avtalet och vi får då ändå allt på halsen, men 400- 500 000 kr fattigare!

Vad blir svaret på frågan: Vad får vi och vad kostar det och är det värt det?

Vi vet att man i många byar börjar bli tveksamma till om det verkligen är ekonomiskt försvarbart att bekosta lantmäteriförrättning med kring ½ milj kr för bildande av vägförening i en by av vår storlek. Pengar som vi inte får en enda meter vägskötsel för; en väl dyr "inträdesbiljett" till den väldigt begränsade kommunala skötseln som för med sig en massa byråkrati dessutom!

Varje by får väl räkna på plus och minus och se om det är värt kostnaderna och all byråkrati för att få det som kommunen erbjuder.

Minus (kostnader)

1. Förrättningskostnad till lantmäteriet 4 000 – 6 000 kr/fastighet. Totalt för centrala Djura blev kostnaden 819 677 kr att dela på för fastighetsägarna.
2. Byvägarnas standard ska kontrolleras och godkännas innan vi kan få kommunal skötsel. Om vägarna inte godkänns måste vi själva bekosta upprustningen som, i en normalstor by, kan uppgå till 1 milj. kr (trots att kommunen haft ansvaret även för upprustning sedan 1973).
3. När detta är avklarat ska vägföreningen teckna Avtal med kommunen om man vill ha kommunal skötsel.
4. Varje år senast den 31 maj ska föreningen till kommunen dessutom skicka in årsmötesprotokoll, ekonomisk redovisning, uppgift om firmatecknare och kontaktperson med aktuella kontaktuppgifter, förändrade förutsättningar (antal fastboende, vägstandard, väglängd etc) samt i förekommande fall redovisning av statligt driftbidrag.
5. Varje år senast den 31 oktober ska föreningen till kommunen också skicka in en Ansökan om kommunal skötsel eller bidrag.

Plus (vad vi får)

1. Hyvling eller sladdning av **grusväg** 1-2 gånger per år samt dikesslätter på hösten. Skötsel av vägtrummor (< 40 cm) under väg (ej i diken). Grusning av väg ingår alltså inte.
2. Reparation av mindre, tillfälliga(?) skador på **belagda** vägar och i övrigt som för grusväg.
3. Snöplogning och sandning på vintern.

I Ullvi har vi enbart belagda vägar. (Vi bortser från att kommunen rivit upp asfalten på Lissgattu och ännu inte återställt den, samt att man på delar av Båhusgattu och Näsgattu kört på grus uppe på asfalten för att akut avhjälpa spårskador)

Vad är **alternativet** till att teckna Avtal om kommunal skötsel?

Om vi inte vill eller inte får teckna avtal med kommunen om vägskötsel genom annan byförening än samfällighetsförening så sköter vi våra vägar själva.

Beräkning av driftskostnader:

Snöplogning 2,5 tim x 1 000 kr = 2 500 kr / gång x 4 = 10 000 / 100 fast. = 100 kr /fast./år

Sandning mot halka 2 x 1,5 tim x 1 550 inkl moms (inkl jourersättning) + sanden 1 500 kr = 6 150 / 100 fast. = 60 kr / fast / år

Dikesslätter 5 x 1 000 kr = 5 000 = 50 kr/fast./år

Oförutsett 4 000-9 000 kr /år = 40-90 kr /fast./år, t ex mer snöplogning och sandning något år. (Kan ju också bli färre gånger snöplogning som klimatet ser ut att utvecklas. Då kan det bli billigare än beräknat)

Totalt = 250-300 kr /fast./år

Övriga kostnader, dvs i princip **upprustning**, ska vi i fortsättningen alltid stå för oavsett Avtal eller inte. Om vi väljer att lägga hela eller del av inbesparingen på lantmäterikostnaden till en upprustningsfond har vi redan från start medel för nödvändiga större åtgärder, som vi annars ändå fått betala.

***) Kommunens underhållsskuld**

Kommunen övertog hela ansvaret för väghållningen av de enskilda vägarna 1973. Redan från 1983 konstaterade man problem med att få de kommunala medlen att räcka till väghållningen. 2003 gjorde kommunen en inventering av vägnätet avseende standarden på slitlager (beläggning och grus) och diken. Den inventeringen visade att drygt 60 % av vägnätet är i mycket stort behov av nytt slitlager och dikning. Till detta kommer att många vägar behöver bärighets förstärkning. Detta innebär att det uppkommit en stor **underhållsskuld** hos kommunen vad avser skötseln av byvägarna. Kommunen säger att upprustningsbehovet är av storleksordningen 5 – 10 milj kr per år. Om det eftersatta underhållet skulle vara 2,5 milj kr/år under ca 40 år blir det åtminstone 100 milj kr varav ca 875 000 skulle kunna avse vägarna i Ullvi om de inte är i bättre skick än genomsnittet, vilket de troligen är tack vare asfalteringen i början av 2000-talet. Genom sitt agerande nu att ansöka om lantmäteriförrättningar för att bilda vägföreningar försöker kommunen vältra över inte bara framtida investeringskostnader utan också underhållsskulden som avser kommunens underlåtenhet sedan 40 år tillbaka.